

דמי האקספרס שולמו

שני מכתבים שנשלחו בדואר אקספרס מישראל לבריטניה

שירות של "מסירה מיוחדת" (אקספרס) נועד להבטיח את זירוז הטיפול בהעברת המכתב לנמען, כרוך התארגנות מיוחדת של עובדי הדואר, ודורש תשלום של אגרה יעודית על ידי שולח המכתב. שתי מעטפות השמורות באוסף אלכסנדר שופכות אור על נהלי העבודה של דואר ישראל ועל נהלי העבודה של הדואר בבריטניה בכל הקשור למשלוח מכתבי אקספרס.

מה זה דואר אקספרס?

מרבית ארגוני הדואר בעולם הציעו ללקוחותיהם בשלב זה או אחר שירות מיוחד אשר הבטיח לקצר את זמן העברת המכתב לידי הנמען.

עבור השירות גבה הדואר מן השולח אגרה מיוחדת, ועל המכתב הודבקה מדבקה בולטת בצבע אדום אשר נועדה להפנות את תשומת לב פקידי הדואר למעמדה של המעטפה כדורשת טיפול מיוחד.

מה זה דואר אקספרס?

באופן עקרוני הועברו המכתבים שנשלחו בדואר אקספרס בין בתי הדואר השונים באותה דרך בה הועברו גם המכתבים שנשלחו בדואר רגיל. קיצור זמן הטיפול נעשה על ידי מתן עדיפות למכתבי האקספרס בשלב המיון בבית הדואר, ועל ידי הפעלה של שירות שליחים מיוחד בקטע הדרך האחרון שבין בית הדואר ובית הנמען.

האופי המדויק של השירות השתנה מעת לעת, תוך הרחבה או צמצום של היקף המאמץ המיוחד שהשקיע הדואר בזירוז העברת המכתב.

1. זכות עדיפות במשלוחי הדואר הרגילים.
2. עדיפות ראשונה בסדר פתיחת שקי הדואר.
3. טיפול מידי בדואר אקספרס לאחר ריקון השק.
4. דיוור באמצעות שליח.

מכתב אקספרס בינלאומי

כחלק של מערכת הסכמים שנחתמו מעת לעת בין מדינות שונות ברחבי העולם, יכול היה דואר ישראל להציע ללקוחותיו שירות של משלוח מכתב אקספרס לנמען במדינה זרה.

גובה האגרה ששילם הלקוח עבור השירות הנוסף היה בדרך כלל אחיד, בין אם הנמען התגורר בארץ ובין אם הנמען התגורר בחו"ל.

לצורך הדוגמה ניתן לבחון את המחיר שנדרש מתושב ישראלי שביקש לשלוח מכתב אקספרס בחודש נובמבר 1958:

1. עבור מכתב בתוך ישראל הוא נדרש לשלם 500 פרוטות (מחיר משלוח מכתב רגיל בארץ [100 פרוטות] + אגרת מסירה מיוחדת [400 פרוטות]),
2. עבור משלוח מכתב בדואר אוויר לאנגליה הוא נדרש לשלם 600 פרוטות (מחיר משלוח מכתב לאירופה בדואר אוויר [200 פרוטות] + אגרת מסירה מיוחדת [400 פרוטות]).

מכתב אקספרס בינלאומי

אגרת האקספרס הייתה יקרה מאוד יחסית למחיר המשלוח הבסיסי הן בארץ והן לחו"ל, והיא נועדה לשקף את העלות הגבוהה של המערך המיוחד שהדואר היה חייב להקים על מנת לספק את השירות המהיר לבית הנמען. אין פלא שארגון דואר שקיבל לטיפולו מכתבי אקספרס ממדינה אחרת, ביקש להבטיח כי אגרת האקספרס אכן שולמה במלואה בארץ המקור, והוא אינו נדרש לגבות תוספת תשלום מן הנמען.

הדואר הבריטי נהג לבצע את הבדיקה הזו לגבי המכתבים שהגיעו ממדינות זרות למשרד בלונדון שטיפל בדואר אקספרס. על כל מכתב, שנבדק והוכח כי שולמה לגביו אגרת האקספרס, הוטבעה חותמת מיוחדת ובה הנוסח "דמי האקספרס שולמו".

EXPRESS FEE PAID

המכתבים שבאוסף אלכסנדר

באוסף אלכסנדר שמורים שני מכתבים אשר נשלחו מישראל לבריטניה ב-17 בדצמבר 1958. המדובר במכתבים מסחריים רגילים שנשלחו על ידי שני אנשים שונים מבתי דואר שונים בישראל.

אחד המכתבים נשלח מבית הדואר של תל אביב. על המכתב הודבקו שלושה בולים בערך נקוב של 200 פרוטות כל אחד.

המכתבים שבאוסף אלכסנדר

המכתב השני נשלח מבית הדואר של רמת גן. על המכתב הודבקו שני בולים בערך נקוב של 300 פרוטות כל אחד.

בנוסף הודבקה על מכתב זה גם תווית פרסום תיירותית שנועדה לקדם את התיירות לישראל לרגל שנת העשור למדינה.

המכתבים שבאוסף אלכסנדר

על שני המכתבים הודבקה בישראל התווית האדומה עם הכיתוב "אכספרס" (כפי שנהגו לאיית את המילה "אקספרס" בשנותיה הראשונות של מדינת ישראל), על שני המכתבים הוטבעה בלונדון החותמת המעידה כי נבדקו וכי "דמי האקספרס שולמו", בצד האחורי של שתי המעטפות הוטבעה חותמת עגולה המעידה כי המכתב טופל במשרד דואר האקספרס של לונדון ב-19 בדצמבר 1958.

מעטפה 2

חותמת
משלוח
מישראל
17.12.1958

מעטפה 1

חותמת
הגעה
לבריטניה
19.12.1958

המכתבים שבאוסף אלכסנדר

כאמור, על כל אחת משתי המעטפות הודבקו בולים בערך נקוב של 600 פרוטות, אשר נועדו לשלם עבור עלות המשלוח ועלות אגרת האקספרס.

מחיר זה כלל את התשלום של **200 פרוטות** עבור דואר אוויר לאירופה (תעריף שנקבע ב-31 במרץ 1957 והיה בתוקף עד ה-31 במרץ 1959, אז עלה המחיר ל-250 פרוטות), ואת התשלום של **400 פרוטות** עבור אגרת האקספרס (תעריף שנקבע ב-5 בדצמבר 1956 והיה בתוקף עד ה-1 בדצמבר 1958, אז עלה מחיר האגרה ל-500 פרוטות).

על פי טבלת התעריפים שפרסם דואר ישראל בסוף חודש נובמבר 1958, עתיד מחירה של אגרת האקספרס לעלות ב-1 בדצמבר 1958 ממחיר של 400 פרוטות למחיר של 500 פרוטות. אם כך, ניתן היה לצפות כי על שתי המעטפות שנשלחו ב-17 בדצמבר 1958 יודבקו בולים בערך נקוב של 700 פרוטות (200 פרוטות עבור מכתב בדואר אוויר לאירופה + 500 פרוטות עבור אגרת האקספרס).

מדוע הודבקו על המכתבים רק בולים בערך נקוב של 600 פרוטות?

עלות האגרה בדצמבר 1958

את התשובה ניתן למצוא במודעה שפרסם דואר ישראל בעיתון הבוקר ב-26 בנובמבר 1958. בתחילת המודעה נרשם כי "התעריפים החדשים לשירות דואר ומברקים בפנים הארץ יכנסו לתוקפם החל מיום שני, 1 בדצמבר, ולחו"ל החל מיום חמישי, 1 בינואר".

התעריף החדש של הדואר

התעריפים החדשים לשירות דואר ומברקים בפנים הארץ יכנסו לתקפם החל מיום שני, 1 בדצמבר, ולחו"ל החל מיום חמישי, 1 בינואר — הודיעה את־מול הנהלת הדואר.

בתמצית התעריפים החדשים להלן, מופיע המחיר הקודם בסוגריים.

● מכתבים בפנים הארץ: עד 30 גרם 120 פרוטה (100 פרוטה) כל 30 גרם נוספים 60 (50).

● גלויות בפנים הארץ 60 (50).

● אגרות ושום בפנים הארץ 180 (150).

● מסירה מיוחדת (אקספרס) 500 (400).

עלות האגרה בדצמבר 1958

אם כך, למרות שבטבלת התעריפים הרשמית נכתב כי כל התעריפים החדשים יכנסו לתוקף ב-1 בדצמבר 1958, בפועל היה פער של חודש בין מועד הפעלת התעריף החדש בפנים הארץ ובין מועד הפעלת התעריף החדש לחו"ל.

שני המכתבים השמורים באוסף אלכסנדר נשלחו במהלך חודש זה, ולפיכך הם מציגים את התעריף הנכון שהיה תקף ליום המשלוח.